

Programozás alapjai II. (4. ea) C++

konstruktor és értékadás, dinamikus szerkezetek

Szeberényi Imre, Somogyi Péter
BME IIT

<szebi@iit.bme.hu>

Hol tartunk ?

- C → C++ javítások
 - OO paradigmák, objektum fogalma
- A C++ csupán eszköz:
- objektum megvalósítása
 - osztály (egységbe zár, és elszigetel),
 - konstruktor, destruktor, tagfüggvények
 - alapértelmezett operátorok, és tagfüggvények
 - operátorok túlterhelése (függvény túlterhelés)
 - Eleendő eszköz van már a kezünkben?

Konstr: létrehoz+alapáll. (ism.)

```
class Komplex {
  double re, im;
public:
  Komplex() { re = 0; im = 0; }
  Komplex(double r) { re = r; im = 0; }
  Komplex(double r, double i) { re = r; im = i; }
  double abs() const { return sqrt(re*re+im*im); }
  ...
};
Komplex k;           // paraméter nélkül hívható (default)
Komplex k1(1);      // 1 paraméteres
Komplex k2(1, 1);   // 2 paraméteres
```

A programozott törzs lefutása előtt számos feladata van. Pl.: létrehozza az adattagokat: hívja azok konstruktorát.

Inicializáló lista

```
class Valami {
  const double c1 = 3.14; // inicializálni kell, de hogyan?
  Komplex k1;
public:
  Valami(double c) { c1 = c; }
  Valami(double c) : c1(c) { }
  Valami(double c, Komplex k) : c1(c), k1(k) { }
};
```

Inicializáló lista

Később pontosítjuk

Konstans tag, és referencia tag, csak inicializáló listával inicializálható. Célszerű a tagváltozókat is inicializáló listával inicializálni (felesleges műveletek elkerülése).

Destruktor: megszüntet (ism.)

```
class String {
  size_t len;           // tároljuk a hosszt
  char *pData;         // pointer az adatára
public:
  String(size_t l) {
    pData = new char[len = l]; // terület lefoglalása
    ...
  }
  ~String() { delete[] pData; } // terület felszabadítása
};
```

A programozott törzs lefutása után feladata van. Pl.: megszünteti az adattagokat: hívja azok destruktorát

A pData és a len megszüntetése automatikus, ahogy egy lokális változó is megszűnik. A new-val foglalt dinamikus terület felszabadítása azonban a mi feladatunk, ahogyan C-ben is fel kell szabadítani a dinamikusan foglalt területet.

Explicit destruktor hívás?

A programozott törzs lefutása után több dolga dolga van. Pl. megszünteti az adattagokat: hívja azok destruktorát, ha van. Ezért explicit módon hívni csak nagyon speciális esetben lehet. (placement new)

```
Ilyet NE!
{
  String s1; s1.~String();
  String* sp = new String; sp->~String();
};
```


Műveletekkel bővített Komplex (ism.)

```
class Komplex {
    double re, im;
public:
    ....
    Komplex operator+(const Komplex& k)
    { Komplex sum(k.re + re, k.im + im); return(sum); }
    Komplex operator+(const double r)
    { return(operator+(Komplex(r))); }
}; ....
Komplex k1, k2, k3;
k1 + k2;    k1 + 3.14;    k1 = k2;
```

Alapértelmezett

3.14 + k1; // bal oldal nem osztály!
// Ezért globális függvény kell!

double + Komplex (ism.)

```
class Komplex { ..... };
Globális fv., nem tagfüggvény:
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
    return(Komplex(k.re + r, k.im));
}
Baj van! Nem férünk hozzá, mivel privát adat!
```

1. megoldás: privát adat elérése pub. fv. használatával:
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
 return(Komplex(k.getRe() + r, k.getIm()));
}

Publikus lekérdező függvény

2. megoldás: védelem enyhítése

- Szükséges lehet a privát adatok elérése egy globális, függvényből, vagy egy másik osztály tagfüggvényéből.
- Az ún. barát függvények hozzáférhetnek az osztály privát adataihoz. Rontja az átláthatóságot és gyengíti az egészségbezárás elvét, ezért nem kedveljük.

```
class Komplex { ..... public:
// FONTOS! Ez nem tagfüggvény, csak így jelöli, hogy barát
friend Komplex operator+(const double r, const Komplex& k);
};
```

```
Komplex operator+(const double r, const Komplex& k) {
    return(Komplex(k.re + r, k.im)); // hozzáfér a privát adathoz
}
```

Alapértelmezett tagfüggvények (ism.)

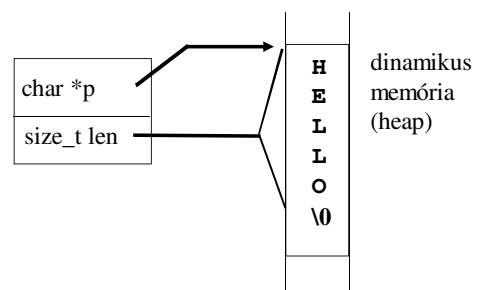
- Konstruktor
 - default: X() // nincs paramétere
 - másoló: X(const X&) // referencia paraméter
- Destruktor
- operator=(const X&) // értékadó
- operator&() // címképző
- operator*() // dereferáló
- operator->() // tag elérése pointerrel
- operator,(const X&) // vessző

A másoló konstruktor és az értékadó operátor alapértelmezés szerint meghívja az adattagok megfelelő tagfüggvényét. Alaptípus esetén (bitenként) másol!

Példa: Intelligens string

- String tárolására alkalmas objektum, ami csak annyi helyet foglal a memóriában, amennyi feltétlenül szükséges. → dinamikus adatszerkezet
- Műveletei:
 - létrehozás, megszüntetés
 - indexelés: []
 - másolás: =
 - összehasonlítás: ==
 - összefűzés: (String + String), (String + char) (char + String)
 - kiírás: cout <<
 - beolvasás: cin >>

String adatszerkezete

String osztály

```
class String {
    char *p;
    size_t len;
public:
    String(const char *s = "") {
        p = new char[(len = strlen(s)) + 1];
        strncpy(p, s, len); p[len] = 0;
    }
    ~String() { delete[] p; }
    const char& operator[](int i) const { return p[i]; }
    char& operator[](int i) { return p[i]; }
};
```

Ez a default (paraméter nélkül hívható) konstruktor is

new[] után csak így!

referenciát ad, így balérték is lehet

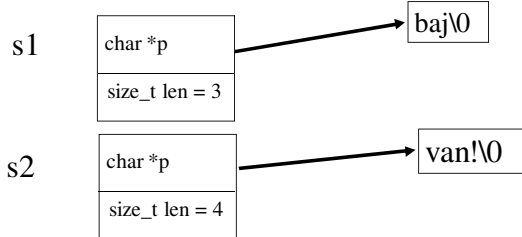
Függvényhívás mint balérték

```
int main () {
    String s("Hello"); const String cs("Konstans");
    // konstruktorok: s.p = new char[6] s.len = 5
    //                  cs.p = new char[9] s.len = 8
    char c = s[3]; // c = s.operator[](3); → c=s.p[3];
    c = cs[4]; // c = cs.operator[](4) const; → c=cs.p[4];
    s[1]='u'; // s.operator[](1)='u'; → s.p[1]='u';
}
// destruktorok: delete[] cs.p,
//                delete[] s.p
```


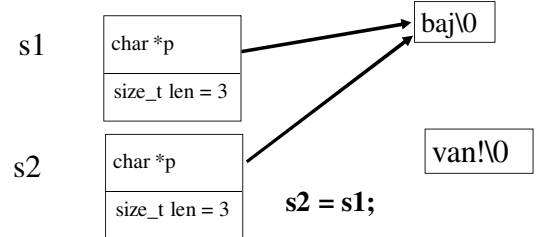
Értékadás problémája

```
{ String s1("baj"); String s2("van!");
```


Értékadás problémája

```
{ String s1("baj"); String s2("van!");
```



```
} // destruktor „baj”-ra 2x, „van”-ra 0x
```

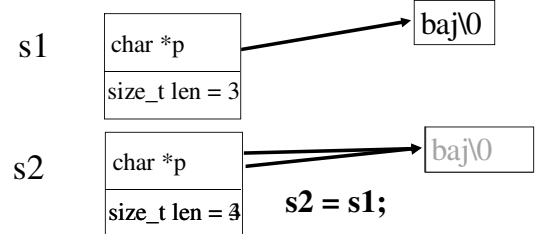
Megoldás: operátor= átdefiniálás

```
class String {
    ....
    String& operator=(const String& s) { // s1=s2=s3 miatt
        if (this != &s) { // s = s kivédésére
            delete[] p;
            p = new char[(len = s.len) + 1];
            strncpy(p, s.p, len); p[len] = 0;
        }
        return *this; // visszaadja saját magát
    }
};
```

Paraméterként kapja azt, amit értékül kell adni egy létező objektumnak.

operátor=-vel már nincs baj

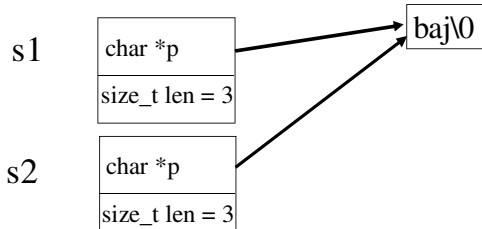
```
{ String s1("baj"); String s2("van!");
```



```
} // destruktorok rendben
```

Kezdeti értékadás problémája

```
{ String s1("baj"); String s2 = s1;
```



```
} // destruktorok „baj”-ra 2x
```

Megoldás: másoló konstruktor

```
class String {
```

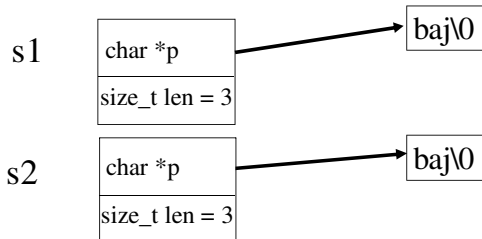
```
....
```

```
String(const String& s) {
    p = new char[(len = s.len) + 1];
    strncpy(p, s.p, len); p[len] = 0;
}
}
```

Referenciaként kapja azt a példányt, amit lemásolva létre kell hoznia egy új objektumot.

Másoló konstruktorral már jó

```
{ String s1("baj"); String s2 = s1;
```



```
} // destruktorok rendben
```

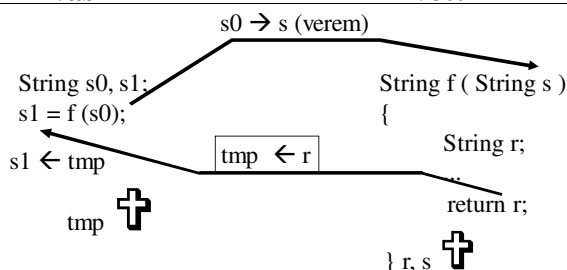
Miért más mint az értékadás?

- A kezdeti értékadásakor még inicializálatlan a változó (nem létezik), ezért nem lehet a másolással azonos módon kezelni.
- Mikor hívódik a másoló konstruktor?
 - inicializáláskor (azonos típusal inicializálunk)
 - függvény paraméterének átadásakor
 - függvény visszatérési értékének átvételekor
 - ideiglenes változók létrehozásakor
 - kivétel átadásakor

Függvényhívás és visszatérés

Hívás

Hívott

Összetett algebrai kifejezés

```
String s, s0, s1, s2;
s = s0 + s1 + s2;
```

1. lépés: tmp1=s0+s1

2. lépés: tmp2=tmp1+s2

3. lépés: s = tmp2

4. lépés: tmp1, tmp2 megszüntetése destruktor hívással

String rejtvény

```
class String {
    char *p;
    size_t len;
public:
    String( ); // 1
    String(const char *); // 2
    String(const String&); // 3
    ~String( ); // 4
    String operator+(String&); // 5
    char& operator[](int); // 6
    String& operator=(String&); // 7
};

int main( ) {
    String s1("rejtvény"); 2
    String s2; 1
    String s3 = s2; 3
    char c = s3[3]; 6
    s2 = s3; 7
    s2 = s3 + s2 + s1; 5,3,5,3,
    (3),7,4,4,(4)
    return 0; // destr. 4,4,4
}
```

String rejtvény/2

```
class String {
    char *p;
    size_t len;
public:
    String( ); // 1
    String(const char *); // 2
    String(const String&); // 3
    ~String( ); // 4
    String operator+(String&); // 5
    char& operator[](int); // 6
    String& operator=(String); // 7
};

int main( ) {
    String s1("rejtvény"); 2
    String s2; 1
    String s3 = s2; 3
    char c = s3[3]; 6
    s2 = s3; 3,7,4
    s2 = s3 + s2 + s1; 5,3,5,3,
    (3),3,7,4,4,4,(4)
    return 0; // destr. 4,4,4
}
```

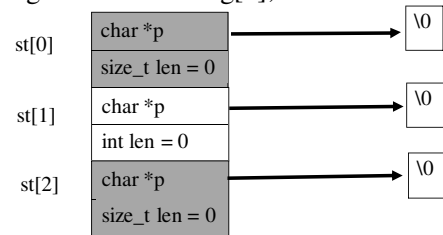
Miért referencia ?

Miért kell referencia a másoló konstruktorhoz?

- A paraméterátadás definíció szerint másoló konstruktort hív.
- Ha a másoló konstruktor nem referenciát, hanem értéket kapna, akkor végtelen ciklus lenne.

Miért fontos a delete[] ?

```
String *st = new String[3];
```


A delete st hatására csak a *st, azaz az st[0] destruktora hívódik meg! Az st[1] és az st[2] által foglalt memória nem szabadul fel! A delete[] meghívja minden elem destruktort.

String +

```
class String {
    ....
    String operator+(const String& s);
    String operator+(char c);
    friend String operator+(char c, const
        String& s);
};
String operator+(char c, const String& s) {
    char *p = new char[s.len + 2];
    *p = c; strncpy (p+1, s.p, s.len);
    p[s.len+1] = 0;
    String ret(p); delete[] p;
    return ret;
}
```

Védelem enyhítése

Nem tagfüggvény!

String + friend nélkül

```
class String {
    ....
    String operator+(const String& s);
    String operator+(char c);
};

String operator+(char c, const String& s) {
    return String(c) + s;
}
```

Egyszerűbb és szebb is.

Keletkezett-e += ?

- Az alaptípusokra meghatározott műveletek közötti logikai összefüggések nem érvényesek a származtatott típusokra.
- Azaz az operator= és az operator+ meglétéből nem következik az operator +=
- Ha szükség van rá, definiálni kell.

Változtatható viselkedés

- Feladat: "Varázsütésre" az összes String csupa nagybetűvel íródjon ki!
- Megoldás: viselkedést befolyásoló jelző, de hol?
 - objektum állapota (adata) – csak az adott példányra van hatása.
 - globális változó – elég ronda megoldás !
 - az osztályhoz rendelt állapot: statikus tag ill. tagfüggvény.

Statikus tag

- Az osztályban statikusan deklarált tag nem példányosodik.
- Pontosan egy példány létezik, amit explicit módon definiálni kell (létre kell hozni).
- Minden objektum ugyanazt a tagot éri el.
- Nem szükséges objektummal hivatkozni rá.
pl: String::SetUcase(true);
- Statikus tagként az osztály tartalmazhatja önmagát.
- Felhasználás: globális változók elrejtése

String statikus taggal

```
class String {
    char *p; unsigned int len;
    static bool ucase; // statikus adattag deklarálása
public:
    ....
    static void Ucase(bool b) { ucase = b; } // beállít
    static bool Ucase() { return ucase; } // lekérdez
    friend ostream& operator<<(ostream& os, const String& s);
};
bool String::ucase = false; // Definíció FONTOS !!
```

Adattag definíciója

String statikus taggal /2

```
ostream& operator<<(ostream& os, const String& s) {
    for (size_t i = 0; i < s.len; i++) {
        char ch = String::ucase ? toupper(s.p[i]) : s.p[i];
        os << ch; // miért kell ch ?
    }
    return os;
}
```

Osztályhoz tartozik, nem a példányhoz.
Lehetne s::ucase is

String statikus taggal /3

```
//Friend nélkül:
ostream& operator<<(ostream& os, const String& s) {
    for (size_t i = 0; i < s.size(); i++) {
        char ch = String::Ucase() ? toupper(s[i]) : s[i];
        os << ch;
    }
    return os;
}
```

Publikus tagfüggvényekkel

Statikus adattag inicializálás

Ha a statikus adattag konstans és integrál- vagy enum típusú, akkor inicializálható az osztály deklarációjában is. Ez a definíciót is kiváltja.

```
struct A {
    static const int a = 35; // definíció is
    static enum { s1, s2} const st = s1;
};
const int A::a = 35;
```

Nem kell/szabad

Adattag inicializálás

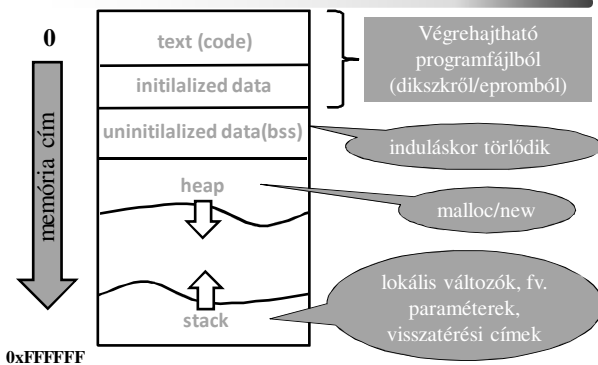
C++98: Csak konstruktorban

Csupán érdekesség (szorgalmi):

C++11-től: Az osztály deklarációjában is lehet. Ha mindkettőben van, akkor a deklarációnál megadott nem hajtódik végre.

```
struct B { B(int i = 0) {cout << i;} };
struct A {
    int a = 35;
    B b0 = B(); // kiír: 0
    B b1 = B(); // ez nem hajtódik végre
    A() :b1(B(1)) {} // kiír: 1
};
```

Memóriakép (ism.)

0xFFFFFFF

Data szegmens

- Text = a program (gépi) utasításai
 - modern környezetben írásvédett
- Data szegmens:
 - inicializált statikus és globális adat
 - konstansok (sztring) → RO data
- BSS (ASM direktíva 50-es évekből)
 - nem inicializált (0-val), statikus és globális adat

Példa

```
cat maci.cc
char buf[100]; // 100 byte bss
char duma[] = "Hello !"; // 8 byte data
const char *pp = "C++"; // 8 byte data + 4 RO data
void f() {} // ?? byte text
```

```
g++ -c maci.cc
size -A maci.o
section      size  addr
.text        6     0
.data       16     0
.bss       100     0
.rodata.str1.1 4     0
.comment    50     0
```


Mi van a motorházban?

```
g++ -S maci.cc
more maci.s
        .globl buf
        .bss
buf:    .zero 100
        .globl duma
        .data
duma:   .string "Hello !"
        .globl pp
        .section .rodata
.LC0:   .string "C++"
        .data
pp:     .quad .LC0
        .text
        .type __Z1fv, @function
__Z1fv: pushq %rbp
        movq %rsp, %rbp
        popq %rbp
        ret
```



```
char buf[100];
char duma[] = "Hello !";
const char *pp = "C++";
void f() {}
```

Komplex példa újból

- Olvassunk be adott/tetszőleges számú komplex számot és írjuk ki a számokat és abszolút értéküket fordított sorrendben!
- Objektumok:
 - Komplex,
 - KomplexTar
 - konstruktorban adott a méret: a) változat
 - igény szerint változtatja a méretét: b) változat
 - Mindkét megoldás dinamikus memóriakezelést igényel. Ügyelni kell a helyes felszabadításra, foglalásra.

KomplexTar osztály

```
class KomplexTar {
    Komplex *t;      // pointer a dinamikusan foglalt tömbre
    int db;         // elemek száma/ tömb mérete
public:
    class Tar_Hiba {}; // osztály az osztályban a hibakezeléshez
    KomplexTar(size_t m = 10) :db(m) {
        t = new Komplex[m]; } // konstruktor (def = 10)
    KomplexTar(const KomplexTar& kt); // másoló konstruktor
    Komplex& operator[](size_t int i); // indexelés
    const Komplex& operator[](size_t int i) const; // indexelés
    KomplexTar& operator=(const KomplexTar& kt); // értékadás
    ~KomplexTar() { delete[] t; } // felszabadítás
};
```

KomplexTar osztály/2

```
KomplexTar::KomplexTar(const KomplexTar& kt){//másoló konstr.
    t = new Komplex[db = kt.db];
    for (size_t i = 0; i < db; i++) t[i] = kt.t[i]; // miért nem memcopy
}
// A memcopy nem hívna meg a konstruktort
KomplexTar& KomplexTar::operator=(const KomplexTar& kt) { // =
    if (this != &kt) {
        delete[] t; t = new Komplex[db = kt.db];
        for (size_t i = 0; i < db; i++) t[i] = kt.t[i]; // miért nem memcopy
    }
    return *this; // Visszavezettük értékadásra
}
KomplexTar::KomplexTar(const KomplexTar& kt){//másoló 2.vált.
    t = NULL; *this = kt; // trükkös, de rendben van !
}
```

a) Indexelés és a főprogram

```
Komplex& KomplexTar::operator[](size_t i) {
    if (i >= db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
}
int main() {
    KomplexTar t(5); // a tárolóban 5 elemünk van
    try {
        for (size_t i = 0; i < 20; i++) cin >> t[i]; // beolvasás
        KomplexTar t2 = t1; // másoló konstruktor
        for (size_t i = 19; i >= 0; i--)
            cout << t[i] ' ' << (double)t[i] << endl; // kiírás
    } catch (KomplexTar::Tar_hiba) {
        cerr << "Indexelési hiba\n"; // hibakezelés
    }
    return(0);
}
```

b) Változó méretű KomplexTar

```
// Indexelés hatására növekszik a méret, ha kell
Komplex& KomplexTar::operator[](unsigned int i)
{
    if (i >= db) { // növekednie kell, célszerű kvantumokban
        Komplex *tmp = new Komplex[i+10]; // legyen nagyobb
        for (size_t j = 0; j < db; j++) tmp[j] = t[j]; // átmásol
        delete[] t; // régi törlése
        t = tmp; // pointer az új területre
        db = i + 10; // megnövelt méret
    }
    return t[i]; // referencia vissza
}
// Konstans tároló nem tud növekedni
const Komplex& KomplexTar::operator[](size_t i) const {
    if (i >= db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
}
```

c) Gyakorlatiasabb változat

```
class KomplexTar {
    static const unsigned int nov = 3; // növekmény értéke
    Komplex *t; // pointer a dinamikusan foglalt adatra
    unsigned int db; // elemek száma
    unsigned int kap; // tömb kapacitása
public:
    KomplexTar(int m = 10) :db(m), kap(m+nov) {
        t = new Komplex[kap]; }
    KomplexTar(const KomplexTar&);
    unsigned int capacity() const { return kap; }
    unsigned int size() const { return db; }
    Komplex& operator[](unsigned int i);
    const Komplex& operator[](unsigned int i) const;
    KomplexTar& operator=(const KomplexTar&);
    ...
};
```


c) Gyakorlatiasabb változat /2

```
Komplex& KomplexTar::operator[](unsigned int i) {
if (i >= kap) {
    Komplex *tmp = new Komplex[i+nov]; // legyen nagyobb
    for (size_t j = 0; j < db; j++) tmp[j] = t[j]; // átmásol
    delete[] t; // régi törlése
    t = tmp; // pointer az új területre
    kap = i + nov; // megnövelt kapacitás
}
if (i >= db) db = i+1; // megnövelt darab
return t[i]; // referencia vissza
}
const Komplex& KomplexTar::operator[](unsigned int i) const {
if (i >= db) throw Tar_Hiba(); return t[i];
}
}
https://git.ik.bme.hu/Prog2/eloadas_peldak/ea_04/
```

Összefoglalás /1

- INICIALIZÁLÁS != ÉRTÉKADÁS
- Inicializáló lista szerepe.
- Alapértelmezett tagfüggvények.
- Dinamikus szerkezeteknél nagyon fontos a másoló konstruktor és az értékadás felüldefiniálása (nem maradhat alapért).
- Default konstruktornak fontos szerepe van a tömböknél.

Összefoglalás /2

- Konstans tagfüggvények nem változtatják az objektum állapotát.
- Statikus tag és tagfüggvény az osztályhoz tartozik.
- Védelem enyhítése: friend
- Létrehozás, megsemmisítés feladatait a konstruktor és destruktor látja el.

Létrehozás, megsemmisítés

- Konstruktor
 - default: X() // nincs paramétere automatikusan létrejön, ha nincs másik konstr.
 - másoló: X(const X&) // referencia paramétere van, automatikusan létrejön: meghívja az adatok másoló konstr.-át, ha objektumok, egyébként bitenként másol.
- Destruktor
 - delete[] // [] nélkül csak a 0. tömbelemre!!
 - automatikusan létrejön: meghívja az adatok destr.
- operator=(const X&) // értékadó operátor automatikusan létrejön: meghívja az adatok értékadó operátorát, ha objektumok, egyébként bitenként másol.

Milyen furcsa kommentek! /1

- A kommentekből automatikusan generál dokumentációt a Doxygen program. (html, latex, rtf, man, ... formátumban)
- Csak jó kommentből lesz jó dokumentáció!

```
/**
 * Komplex osztály.
 * Komplex viselkedést megvalósító osztály.
 * Csak a feladat megoldásához szükséges műveleteket definiáltuk.
 */
class Komplex {
```

Milyen furcsa kommentek! /2

```
/**
 * Komplex osztály.
 * Komplex viselkedést megvalósító osztály.
 * Csak a feladat megoldásához szükséges műveleteket definiáltuk.
 */
class Komplex {
```

Milyen furcsa kommentek! /3

```
class Komplex {  
    ....  
    /**  
     * Konstruktor nulla, egy és két paraméterrel  
     * @param r - valós rész (alapértelmezése 0)  
     * @param i - képzetes rész (alapértelmezése 0)  
     */  
    Komplex(double r = 0, double i = 0) :re(r), im(i) {}  
    operator double() { return sqrt(re*re + im*im); }  
    friend ostream& operator>>(ostream& s, Komplex& k);  
    friend ostream& operator<<(ostream& s, const Komplex k);  
};
```

Paraméterek dokumentálása

Speciális kezdet

Rövid

abszolút érték

Komplex beolvasás
Komplex kiírás

A tagok teljes listája

Konstruktorok és destruktorok dokumentációja

```
Komplex::Komplex ( double r = 0,  
                  double i = 0  
                  ) [inline]  
Komplexor nulla, egy és két paraméterrel.
```

Paraméterek:
r - valós rész (alapértelmezése 0)
i - képzetes rész (alapértelmezése 0)

Publikus tagfüggvények

```
Komplex (double r=0, double i=0)  
Konstruktor nulla, egy és két paraméterrel.  
operator double ()  
abszolút érték
```

Barátok

```
ostream & operator>> (ostream &s, Komplex &k)  
Komplex beolvasás  
ostream & operator<< (ostream &s, const Komplex k)  
Komplex kiírás.
```